

Az értekezlet az alábbi határozatot hozta:

Határozat

Az Országos Demokrata Arcvonal észak-erdélyi konferenciájának 1945. február hó 12-én tartott teljes ülésén bemutatott általános és politikai jelentés alapján, amelyet a konferencia 1945. február hó 13-án teljes ülésében egészben és részeiben egyhangúlag megszavazott, indítványozzuk, hogy a Kolozs vármegye és Kolozsvár város főispánja egy törvényrendelettel oldja meg az egyetem kérdését, tekintetbe véve az egyetemi szakértők következő hat képviselőjéből alakított bizottság véleményét:

1. Tudor Bugnariu, 2. Csögör Lajos, 3. Jancsó Elemér dr., 4. Jordáky Lajos dr., 5. Liviu Telia dr., 6. Teofil Vescan dr.

Ez a bizottság javasolni fogja a 413/1945. sz. kolozsvári főispáni rendeletnek⁶⁶³ a módosítását az általános és politikai jelentésben elfogadott általános és technikai elvek alapján, amelyek előírják mind a román egyetemi oktatásnak a megkezdését, mind a magyar egyetemi oktatásnak a folytatását, egy közös kolozsvári egyetem keretében, amelyből alakuljon ki akkor, amikor ez lehetséges lesz és azt az egyik fél megindokoltan kérni fogja, két különálló egyetem Észak-Erdélyben, a két fél közötti kölcsönös megegyezés alapján az együttműködés és szétválást illetőleg.

Ezt a javaslatot az ODA elfogadta, kilenc észak-erdélyi megye főispánja és az ODA észak-erdélyi végrehajtó bizottságának tagjai szavazták meg Észak-Erdély lakosságának nevében.

A szavazás után *Balogh Edgár* újra szót kért és a következőket mondotta:

Szavazás történt, mely bizalmat jelent az ODA iránt. Az iránt, hogy a magyar nyelvű oktatás folytatódik, a román nyelvű oktatás megkezdődik és lehetőség adódik a közös demokrata magban mind a román, mind a magyar egyetem felállítására. Hogy félreértés ne legyen és bizalmatlanságnak ne tűnjék fel ez a határozat a mai magyar egyetemi oktatást folytató tanárokkal szemben, indítványozom, köszönjük meg egyöntetűen itt, ebben az órában, hogy a kolozsvári egyetemi tanárok életük kockáztatásával itt tartották az egyetemet s így mind az önálló kolozsvári román, mind az önálló kolozsvári magyar egyetem számára, melynek kulturális folytonossága meg nem szűnik, lerakták az alapot és kérjük őket, hogy bizalommal viseltetve a jövő iránt, vegyenek részt a közös munkában mindkét önálló kolozsvári egyetemünk jövője érdekében.

MOL a Külügyminisztérium TŰK-iratai Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b csomó, Demeter-anyag, sokszorosított másolat. Közli: Erdély magyar egyeteme 1944–1949. I. köt. (Válogatta, szerkesztette: Lázok János – Vincze Gábor. Bevezető tanulmány, jegyzetek: Vincze Gábor.) Custos Kiadó 1995. Marosvásárhely, 155–156.

663 A 413. sz. rendeletében Vasile Pogăceanu főispán önkényesen felfüggesztette a Kolozsvári Magyar Egyetem autonómiáját, és tanácsát, és rendeleti úton előírta a Kolozsvári Román Egyetem működésének megkezdését. A dokumentumot közli: *Erdély magyar egyeteme 1944–1949. I. köt. (Válogatta, szerkesztette: Lázok János – Vincze Gábor. Bevezető tanulmány, jegyzetek: Vincze Gábor.) Custos Kiadó 1995. Marosvásárhely, 142–145.*

AZ ORSZÁGOS DEMOKRATA ARCVONAL ÉSZAK-ERDÉLYI
KONFERENCIÁJA AGRÁRREFORM ALBIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA

Kolozsvár, 1945. február 13.

Az Országos Demokrata Arcvonal észak-erdélyi konferenciájának agrárreform-albizottsága 1945. február 13-án az Országos Demokrata Arcvonal kolozsvári helyiségében tartott ülésén a földbirtokreform kérdéseinek megvitatása során az alábbi határozat-javaslatot fogadta el:

1.) A fajgyűlölet szellemében hozott törvények és rendeletek hatályon kívül helyezendők s a földművelés érdekében figyelembe vételével, méltányos és demokratikus elvek alkalmazása mellett felülvizsgálandók e törvények és rendeletek okozta birtokpolitikai változások. Ugyancsak felülvizsgálandók a földművelés érdekek ellenében hozott törvények és rendeletek, valamint az ezek okozta birtokpolitikai változások.

2.) Az Országos Demokratikus Arcvonal platform-tervezete és kormányzási programja értelmében az agrárreform-albizottság javasolja:

a földnélküli földművesek földhözjuttatása,

a törpebirtokok és a közös legelők kiegészítése, valamint

a mezőgazdasági haladás szolgálatába állítandó szövetkezeti gazdaságok létesítése végett a földbirtokreform azonnali végrehatását az alábbi mértékek, feltételek és elvek mellett:

3.) Kisajátítás alá esik minden 50 hektárt (87 kat. holdat) meghaladó birtok, tekintet nélkül az érdekelt földbirtokos családtagjainak számára. A kisajátítás e mértékének megállapításánál az ugyanazon földbirtokos tulajdonában levő birtoktestek, mégha különböző községek határában is fekszenek, egy birtoknak számítanak. A telekkönyvileg még meg nem osztott, de a tényleges állapot szerint több birtokos javára együtt vagy megosztottan kezelt birtokok több birtoknak számítanak.

4.) A kisajátítás során a földbirtokos javára 50 hektár (87 kat. hold) mentesül. E mentesülő birtokrész helyét és arányait a művelési ágak szempontjából a földbirtokos őmaga határozza meg, azonban tekintettel kell lenni arra, hogy a kisajátításra kerülő rész alkalmas legyen a kiosztásra, amiként ő is arra törekszik, hogy mentesülő birtokrésze gazdaságilag jól kihasználható üzemi egység legyen. A veteményes kertek, gyümölcsösök és szőlők együttes területéből az 5 hektárt (9 kat. holdat) meghaladó rész beszámítandó a mentesülő 50 hektárba (87 kat. holdba). Az erdő- és legelő közbirtokosságokban fennálló közbirtokos-jogok érintetlenül maradnak.

5.) Amennyiben a kisajátítás alá kerülő földbirtok üzemi alkata és berendezése, továbbá a földbirtokos szaktudása és gyakorlata biztosítékot nyújthat arra nézve, hogy a földbirtok – mint a vidékre jellemző mintagazdaság a mezőgazdasági haladás szolgálatában közérdekű szerepet vihet, további maximum 25 hektárt (44

kat. holdat) lehet mentesíteni. Ez esetben azonban a földbirtokos kötelezettséget köteles vállalni, hogy a vármegyei gazdasági felügyelőség ellenőrzése mellett a vármegyei agrárbizottság termelési előírásait maradéktalanul végrehajtja. Az általánosságban vállalt és évenként részleteiben is meghatározott kötelezettségek elhanyagolása azzal a veszéllyel jár, hogy a kiegészítő 25 hektár (44 kat. hold) terület azonnal utólagos kisajátítás alá kerül.

6.) A kisajátítás a birtokra és nem a földbirtokos ellen irányul. A kisajátítással érintett földbirtokos vallása vagy nemzetisége sem előnyt, sem hátrányt nem jelenthet. Kiindulási alapul az 1. pontban érintett jogviszonyok tisztázása után a földbirtokok 1944. augusztus 23-i jogi és tényleges helyzete szolgál.

7.) Nem esnek kisajátítás alá: a kincstári birtokok – az állami rezervák kivételével, a koronabirtokok, a köz- és állami intézmények, a mezőgazdaság fejlesztése szolgálatában álló gazdasági intézmények, a vármegyék, városok és községek, az egyházi javadalmak és szerzetesrendek, valamint a közérdekű alapítványok földbirtokai, továbbá a vagyonszövetségek, a közbirtokossági legelők, az erdők, az okszerű megművelés alá fogott területek (szőlők, gyümölcsösök, veteményes kertek, virágkertészetek) végül a belsőségek és a terméketlen területek.

8.) Abszintizmus (távollét) esetében a vármegyei agrárbizottság határoz a földbirtok kisajátítása felől.

9.) A háborús bűnösök és az ország romlásában vétkesek földbirtokai teljes egészükben, minden tartozékukkal együtt, elkobzandók.

10.) A német hadsereggel eltávozott szászok földbirtokai teljes egészükben, minden tartozékukkal együtt elkobzandók. Az elkobzott szász birtokok 50 százaléka – nemzetiségi arányok méltányos mérlegelése mellett – a helybeli és a közvetlen környékről származó igényjogosultak között osztandó fel, másik 50 százaléka – különös tekintettel a móc- és székelyföldi népfellegre – telepítési célokra tartálékolandó.

11.) Földosztásban csak földművesek részesülhetnek. Földműves az, aki saját és családja munkaerejét minden nyereszkeskedési cél nélkül csak a család önfenntartása érdekében folytatott mezőgazdasági termelő tevékenységében hasznosítja.

12.) Juttatásban a földműves családok részesülnek az alábbi elveknek megfelelően:

a) mindenképp juttatásban részesülnek a földnélküliek legalább 3 kat. holdas parcellákkal és a 3 holdon aluli törpebirtokosok olyan mértékben, hogy birtokuk legalább 3 kat. holdra egészüljön ki; amennyiben nem volna elegendő föld, úgy a 3 kat. holdas mérték arányosan csökken mind a földnélküliek, mind az említett törpebirtokosok csoportjában.

b) másodszorban juttatásban részesülnek a 3-5 holdas törpebirtokosok olyan mértékben, hogy birtokuk minél inkább megközelítse az 5 kat. holdat.

Minden igényjogosult-csoportban előnyt élveznek azok, akik a felszabadító háborúban részt vesznek, továbbá azok, akik mint tényleges katonák vagy munkaszolgálatosok megrokkantak, valamint a hadiözvegyek és hadiárvaik.

Az egyes igényjogosult-csoportokban a sorrendet az eltartott család nagysága, az anyagi ráutaltság mértéke és az egyéni rátermettség együtt határozzák meg.

13.) A községbeli igényjogosultak kielégítése után tekintetbe kell venni a szomszédos községi igényjogosultjait s ezek kielégítése után a távolabbi vidékek igényjogosultjait is. Minden községben a helyi igényjogosultak kielégítése után a kisajátított vagy elkobzott földek 5 százaléka tartálékolandó azon vidékek igényjogosultjait számára, akik föld hiányában kielégítést nem nyerhetnek.

14.) Ott, ahol a rendelkezésre álló földterület elég nagy, fokozott gondot kell fordítani az életképes családi kisbirtokok létesítésére, illetőleg a parcellabirtokoknak ilyen életképes családi kisbirtokokká való átalakítására. Az életképes családi kisbirtokok erdélyi alsó határa általában 7 kat. hold szántó és 3 kat. hold rét; felső határa 14 kat. hold szántó és 6 kat. hold rét.

15.) A földkiosztás egyéni juttatások formájában történik. A nagyobb összefüggő birtoktestekből juttatásban részesülő földművesek termelő szövetkezetben tömörülhetnek a felosztott földek jobb megművelése érdekében. Az így létrehozott termelő szövetkezetekbe olyanok is beléphetnek, akik juttatásban sem részesültek. Az elkobzott és kiosztott szász földek megművelése azonban, bármilyen formában is történt, azok kiosztása, kötelező módon termelő szövetkezetek útján oldandó meg a vármegyei felügyelőség közvetlen ellenőrzése mellett.

16.) Nem részesülhetnek juttatásban a háborús bűnösök, az ország romlásában vétkesek, azok, akik a népközi béke megbontásáért egyénileg felelőségre vonhatók, azok akik a fasiszta uralmak idején előnyökben részesültek, valamint azok, akik az államtól, illetőleg más köz- vagy magánintézménytől fizetést kapnak. Az egyházak és állami intézmények juttatásban szintén nem részesülhetnek.

17.) A kisajátításra kerülő legelők a községi legelőkhöz csatolandók. A vármegyei agrárbizottságok kapjanak felhatalmazást a legelőjogok körül fennálló igazságtalanságok kiküszöbölésére. A legelők kihasználása csak közösen, legelőtársulatok formájában történhessék.

18.) Tájégségenként egy-egy 100–300 kat. holdas minőségi megművelésre alkalmas birtoktest jelölendő ki szövetkezeti mezőgazdasági üzemek létesítésére. Ez a birtoktest ugyancsak közvetlen kiosztásra kerül, azonban hasznosítása a vármegyei gazdasági felügyelőség ellenőrzése mellett közösen, termelő szövetkezet útján történik. A mezőgazdasági gépállomások a szövetkezeti mezőgazdasági üzemek keretében állítandók fel.

19.) A földbirtokreform végrehajtó szervei:

a) a községi agrárbizottság, amelynek hét tagját az Országos Demokrata Arcvonalba tömörült politikai pártok helyi megbízottai sorából delegálják,

b) a vármegyei agrárbizottság, amely a törvényszéki elnök elnökletével az említett pártok megbízottaiból, a vármegyei gazdasági felügyelőből, a pénzügyigazgatóból és egy földmérnökből áll,

c) a központi agrártanács, amely kolozsvári székhellyel az Országos Demokrata Arcvonal észak-erdélyi tanácsa végrehajtó bizottságának ellenőrzése mellett működik.

20.) A községi és a vármegyei agrárbizottságok haladéktalanul megalakítandók, hogy előkészítő munkálataikat 1945. március hó 15-ig befejezhessék. Ez időpont után haladéktalanul végrehajtandó az igényjogosultak ideiglenes birtokba helyezése.

21.) A községi agrárbizottságok határozatai ellen a vármegyei agrárbizottsághoz lehet panaszt beadni; a vármegyei agrárbizottság határozatai ellen viszont fellebbezéssel lehet fordulni az illetékes ítélőtáblákhoz, melyek agrárreform-tanácsában az Országos Demokrata Arcvonal is képviselteti magát.

22.) A juttatottak végleges birtokbahelyezése a vármegyei agrárbizottság határozatával történik s e határozat alapján a juttatott birtokrész a telekkönyvben is a juttatott nevére irandó át.

A juttatott birtokrész elidegeníthetetlen és nem terhelhető meg. Örökösödés esetén az érvényben lévő jogszabályok alkalmazandók.

A vármegyei agrárbizottságnak jogában áll a juttatást és a birtokbahelyezést megsemmisíteni, ha a községi agrárbizottság jelenti, hogy a juttatott két egymást követő esztendőben elhanyagolta a kapott birtokrész megművelését. Ez esetben a vármegyei agrárbizottság a szóbanforgó birtokrészt más igényjogosultnak adja át.

23.) A juttatási ár a juttatott birtokrész egyévi közepes termése, amelyet a birtokbahelyezett tíz éven át egyenlő évi részletekben köteles az állam javára beszoigáltatni. A kisajátítást szenvedő földbirtokos és a juttatásban részesülő földműves között semminemű jogviszony nem keletkezik.

24.) A kisajátítással és a juttatással kapcsolatos eljárások illeték, - bélyeg - és adómentesek.

25.) Az agrárreform-albizottsága javasolja, hogy az erdők kérdése a lehető legrövidebb időn belül külön elhatározás alapján megoldást nyerjen: az Országos Demokrata Arcvonal jogügyi bizottságának pedig legyen feladata a külön agrártörvénykönyv megalkotása.

MOL a Külügyminisztérium TÜK-iratai Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b csomó, Demeter-anyag, sokszorosított másolat.

41.

SAJTÓBESZÁMOLÓ IFJ. TEOFIL VESCÁNNAK AZ ORSZÁGOS DEMOKRATA ARCVONAL ÉSZAK-ERDÉLYI KONFERENCIÁJÁN TARTOTT POLITIKAI BESZÁMOLÓJÁRÓL

Kolozsvár, február 13.

Az Országos Demokrata Arcvonal (ODA) észak-erdélyi kiküldötteinek tanácskozásán hétfőn délben Vasile Pogăceanu főispán megnyitó beszéde után a napirend szerint Vescan Teofil tartotta meg román és magyar nyelven nagyjelentőségű politikai beszámolóját. Vescan Teofil dr. beszédét kivonatossan az alábbiakban közöljük:

Az elmúlt száz esztendő alatt minden háború végén a háború felidézéséért egész népeket vádoltak és büntettek. Így volt ez 1919-ben, az I. világháború végén is. Most azonban a demokrácia győzelméért küzdő nemzetek kimondták, hogy a háború felidézéséért nem az egyes népek, hanemcsak azok vezetői a bűnösök és felelősek. A Szovjetunió elleni háború nem a román és magyar nép harca volt, hanemcsak a román és magyar fasiszta vezetőké. Augusztus 23. után az Országos Demokrata Arcvonal 117 romániai lapja tiltakozott az ellen, hogy a Szovjetunió ellen indított háború megkezdéséért az egész román és magyar népet vádolják. E lapok követelték, tegyenek különbséget Észak-Erdélyben a magyar nép és a fasiszta politikai bűnösök között, akik a háború előidézéséért felelősek. Ez volt ebben kérdésben az ODA állásfoglalása.

Az Országos Demokrata Arcvonal azzal is igazolta demokratikus magatartását - folytatta Vescan Teofil -, hogy kidolgozott egy kormányzási programot, melyet a széles tömegek örömmel fogadtak, de annak megvalósulását jelenleg Iuliu Maniu és Dinu Brătianu egy politikai klikkje akadályozza. Nekünk azonban - a román Nemzeti Parasztpárttól és a Nemzeti Liberális Pártról beszélünk -, nem szabad általánosítanunk, mert Iuliu Maniu reakciós klikkje mellett ott is vannak őszinte és komoly demokraták, akik az ODA-egység és a demokratikus Románia hívei.

Az ODA a harcterek békés háttérét akarja biztosítani, mert ezt kívánja meg tőlünk a népek szabadságáért és teljes egyenjogúsításáért küzdő Vörös Hadsereg. A Fegyverszüneti Egyezmény feltételeit is csak demokratikus erők összeműködése esetén lehet teljes egészükben végrehajtani, ami pedig fő feltétele annak, hogy Észak-Erdélyben a közigazgatást, a teljesen demokratizálódott Románia kiegészítse. Az ODA kormányzási programjának negyedik pontja, amely Észak-Erdélynek Románia részére történő bekapcsolódásáról szól, a magyar tömegek könnyen félreérthetők: Ez a kérdés ezután egyszerű és félreérthetetlen. A szovjet-román fegyverszüneti egyezmény megsemmisítette a bécsi döntést, amely hozzájárul ahhoz, hogy egy demokratikus kormány vezetése alatt álló, teljesen demokratizálódott Románia, tehát egy olyan kormány, amely a fegyverszüneti szerződést